

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. Attempt any five questions selecting at least two questions from each section.

2. Each question carries 20 marks.

(Section I)

- Q.1 Discuss in detail social reform movement in Maharashtra.
- Q.2 Describe the salient features of Marathwada region of Maharashtra. What are its development issues?
- Q.3 Elaborate on the developmental issues of vidarbha region.
- Q.4 Explain the dominant caste phenomenon in Maharashtra politics with reference to the Maratha-kunbi caste cluster in Maharashtra.
- Q.5 Write short notes (**any two**)
- a) Samyukata Maharashtra samiti
 - b) Dandekar committee
 - c) Problems of Konkan region
 - d) Dalit Movement

(Section II)

- Q.6 Explain the concept of communalism with reference to Maharashtra.
- Q.7 Comment on the BJP-Shiv sena alliance & its impact on polities of Maharashtra.
- Q.8 Explain the work done by any one peasant organization in Maharashtra.
- Q.9 Discuss the contribution of voluntary organizations in the development of Maharashtra.
- Q.10 Write short notes (**any two**)
- a) Contribution of co-operative movement in Maharashtra.
 - b) Decline of Congress in Maharashtra.
 - c) Problem of Tribals
 - d) Ralegan –siddhi

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. प्रत्येक विभागातील किमान दोन प्रश्न सोडवा , असे एकूण पाच प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे .
२. प्रत्येक प्रश्नाला २० अंक आहेत .

(विभाग १)

- प्र .१ महाराष्ट्रातील समाज सुधारणेच्या चळवळीची सखोल चर्चा करा .
प्र .२ महाराष्ट्रातील मराठवाडा विभागाची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ? त्याच्या विकासाचे मुद्दे कोणते आहेत ?
प्र .३ विदर्भ विभागाच्या विकासाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा .
प्र .४ मराठा -कुणबी जातीसमूहाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्रातील प्रभुत्वशाली जातीसमूहाची चर्चा करा .
प्र .५ टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)
अ) संयुक्त महाराष्ट्र समिती
ब) दांडेकर समिती
क) कोकण विभागाच्या समस्या
ड) दलित चळवळ

(विभाग २)

- प्र .६ महाराष्ट्राच्या संदर्भात जमातवादाची संकल्पना स्पष्ट करा .
प्र .७ भारतीय जनता पक्ष-शिवसेना युतीवर भाष्य करा, तसेच या युतीचा महाराष्ट्रातील राजकारणावरील प्रभाव स्पष्ट करा .
प्र .८ महाराष्ट्रातील कोणत्याही एका शेतकरी संघटनेच्या कार्याचे वर्णन करा .
प्र .९ महाराष्ट्राच्या विकासातील स्वयंसेवी संस्थांच्या योगदानाची चर्चा करा .
प्र .१० टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)
अ) महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीचे योगदान
ब) महाराष्ट्रातील काँग्रेसची घसरण
क) आदिवासींच्या समस्या
ड) राळेगण सिद्धी
